

DŽON STAK
KAPETAN
RIMA

Preveo Miroslav Bašić Palković

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2010.

*Mojoj deci,
Zoi, Endruu i Ejmi,
s mnogo ljubavi i zahvalnosti.
Volim vas.*

GLAVA I.

„**B**ojnom brzinom napred!“
Čim je Atik uzviknuo naredbu, *Akvila* živnu; pramac rimske trireme s ovnom na vrhu zaparao je vrhove talasa. Galija je ubrzala na sedam čvorova, uz udare glavnog doboša, kojim su usklađivani zamasi dve stotine okovanih robova. Naredba je preneta do susednih galija. Kapetan je zadovoljno gledao kako se nekada neiskusne posade revnosno i usredsređeno kreću po palubama. Bilo je ukupno trideset galija, svaka oklopljena na nov način, mada su se na *Akvili* mogle videti sitne razlike, koje su svedočile kroz šta je prošla: zalečene rane iz davno zaboravljenih čarki i daske otvrdle od stotina oluja.

„Dva stepena udesno!“ zapovedi kapetan.

Krmanoš Gaj dotera kurs, usmerivši brod ka sredini ulaza u luku.

Terme, gradić pod vlašću Kartaginjana, bio je udobno ugnežden među dugačkim rtovima koji su štitili unutrašnji deo luke. Njena pristaništa pružala su utočište neprijateljskim galijama i tovarnom brodovlju, kojima se nije znalo broja. Atik priđe bočnoj ogradi, nagnuvši se da pogleda iza abordažne rampe, korvusa, koja je dominirala prednjom palubom. Mahinalno je opsovao nezgrapnu napravu,

grdosiju koja se nije uklapala u inače praznu prednju palubu, dodatak koji je remetio strelastu konturu galije.

„Osmatraču, kakvo je stanje?“ viknu. Zelene oči podigoše se prema Korinu, koji je budno stajao na križu jarbola, pedeset metara iznad. Najmlađi član posade beše mu zemljak, Grk iz Lokride sa očima sokola. Na tren je zastao, proveravajući procenu pre nego što odgovori.

„Nema više od desetak galija! Jedna kvinkverema! Dvadesetak tovarnih brodova!“

Atik klimnu i okrenu se da potraži svog zamenika Lucija. Video je dobro poznatu priliku kako šparta preko krme, nemirnim pogledom prelazeći po *Akvilinoj* palubi, primećujući svaki pokret mornara. Četrdeset pet leta dobro je pristajalo tom stamenom telu.

„Jesi li tamo, Barone?“ zagrmio je u hodu. „Jedan lakat s desne strane krme!“ Mornar istoga trena poslušao, a u pomoć mu pritrčao još dvojica, da dodatno zategnu jedro.

Atik klimnu Luciju, koji odmah priđe.

„Šta veliš, Lucije?“ upitao je, oslanjajući se na zamenikovo iskustvo i znanje, koji kao da su bili iz više života.

„Tako je kako su nas izvestili. Jedna eskadra. Nema većih dešavanja“, odgovori ovaj, mrkog pogleda i zabrinuta lica.

„I...“ nastavi Atik, osetivši njegovu nelagodu.

„A kad ste vi to čuli za tako tačan izveštaj, kapetane?“

Atik klimnu, razmišljajući o Lucijevoj neizgovorenoj misli. Još od rimske pobede u bici kod Mila, pre tri meseca, na severnoj obali Sicilije smanjene su sve neprijateljske aktivnosti, kako na kopnu tako i na moru. Rimski prevoznici, koji su svake nedelje saobraćali od Brolijuma do Večnog grada, nesmetano su plovili praznim morskim putevima.

Pogledao je nalevo, prema suncu koje se već čitav sat podizalo iznad istočnog horizonta. Svetlost se belela, skrivena iza tananih oblaka, a morska površina rasula je jutarnji sjaj na milion malih snopova. Morao je da skrene pogled, trepćući kako bi razbistrio

vid. S desne strane, zapadni horizont bio je potpuno prazan; obala se polako gubila u daljini, nestajući iza okuke udaljenog rta. Izgledalo je kao da su Kartaginjani severnu Siciliju potpuno prepustili Rimljanima.

„Šta kažete, kapetane?“ začu Atik. Tit Aurelije Varon, tribun i zapovednik bojne flote od trideset galija, prilazio mu je s druge strane krme, napustivši zbijenu skupinu četiri senatora.

„Brojno stanje neprijatelja je kao što nam je i javljeno, tribune“, odgovorio je, a u glasu mu se mogla osetiti nesigurnost.

„Odlično!“ uzvratilo Varon, pljesnuvši rukama; nije bi svestan pravog značenja Atikovog tona. „Onda možete da pripremite brod za bitku.“

„Razumem, tribune“, salutirao je kapetan, ne odajući svoje misli.

Tit Aurelije Varon beše mlad čovek. Nije mu bilo ni dvadeset leta, ali otac mu je bio viši senator i sudija. Među zapovednicima flote govorkalo se da je platio kraljevsku nadoknadu kako bi sinu obezbedio položaj. Atiku je jedino ostajalo da se čudi brzini kojom su bogataši preobrazili rimsku mornaricu. Pre manje od šest meseci, bila je to provincijska eskadra od desetak galija, a visoko cenjeni pripadnici legija prezirali su mornare i pomorske legionare koji su na njima služili. Sada je rimska flota, *Klasis romanus*, brojala više od dvesta galija, što rimskih, što otetih od pokorenih Kartaginjana. Upravu nad tom silom priželjkivali su mnogi rimski plemići. Atik je pretpostavljao da je Varon upravo iz tog razloga odabrao *Akvilu* za svoj admiralski brod, u nadi da će ponoviti uspeh Gaja Dvilija, konzula u rimskom senatu, koji je na njoj plovio u bici kod Mila.

Okrenuo se prema Luciju, ponovivši tribunovu zapovest. Za samo nekoliko minuta, podizač glavnog jarbola ponovo je spušten, a golemo platno savijeno i privezano. Potom je podizač spušten na pola koplja, okrenut za devedeset stepeni i pričvršćen paralelno glavnom jarbolu. Na galijama oko *Akvile* videli su ova dešavanja, što je bio znak za skorou bitku. Sledili su njen primer, poslavši naredbu dalje, celou floti.

Trideset galija zbililo se na ulazu u luku, po automatizmu kojim je tanani vrh strelaste formacije dodatno zaoštren. Okupljali su silu za napad, smrtonosnu pošast koja će se obrušiti na nepripremljenog neprijatelja u Termama.

Ritmičan bat deset hiljada stopala ispunio je celu dolinu, mešajući se sa zveckanjem metala. Oružje i oprema ljuljali su se u ritmu koraka pet hiljada legionara. Četrdeset manipula Devete legije dobilo je zadatak da zaštiti gradić Terme. Bili su to „rimski vukovi“, legija ratnika sa gotovo fanatičnim porivom da se osveti kartaginskim dušmanima, koji su ih, nekoliko meseci ranije, ponizili kod Makele. Puni su bacili Devetu legiju na kolena, izloživši je dvostrukom užasu gladi i kuge, tako što su je opkolili na neprijateljskoj teritoriji. Blokadom Sicilije presekli su puteve za dopremanje zaliha iz Rima, a omča je popustila tek nakon pobeđe u bici kod Mila, kad su vojnici konačno oslobođeni.

Izbegavši smrt od gladi, Deveta legija lagano je povratila snagu. Uz nove ljude i opremu, hranu i zalihe, nestali su poslednji tragovi ranjivosti i slabosti. Međutim, legionari nisu dopuštali ranama da zarastu, neprestano čačkajući kraste, sve do mesa. Nisu dozvolili da bol u potpunosti umine, kako ne bi zaboravili težinu osvete koju moraju izvršiti. Rane će biti zaceljene tek u ljutoj bici, zalečene neprijateljskom krvlju.

Septim Letonije Kapiton, pomorski centurion s *Akvile*, marširao je u četvrtoj manipuli. Sa gotovo dva metra i stotinu kilograma, isticao se u prvom redu. Ipak, u koraku mu se primećivalo blago hramanje, zbog povrede koju je pretrpeo kod Mila, kada se njegova polomanipula od šezdeset legionara sjurila na palubu glavnog kartaginskog broda. Bila je to gorka pobeđa, izvojevana uz mnogo muke i napora. Nakon tog boja, bio je u prvim odredima koji su stigli do Makele da spasu Devetu legiju, ispunivši zakletvu datu čoveku koji je sada marširao pokraj njega. Marko Fabije Buteon bio je

centurion četvrte manipule i Septimov stari zapovednik, pre nego što je ovaj prešao u pomorce. Za sobom je imao desetak godina i stotinak bitaka više od Septima, ali je držao korak i s najmlađima u legiji, prevazilazeći ih snagom volje i disciplinom.

„Ima li čega?“ zapita, primetivši kako Septim promatra okolna brda. Bio je uveren da mlađeg čoveka vid bolje služi.

„Ničega“, odgovori Septim, s nelagodom u glasu. „Nikakvog znaka, ni s jedne strane.“

„Izem ti konjicu!“ brecnu se Marko, koji je, poput Septima, prikrivao zabrinutost, znajući da ih njegovi ljudi lako mogu čuti.

„Ima još vremena“, primeti centurion tiho.

Marko promrmlja nešto, složivši se, te obojica utihnuše.

Septim je gledao čoveka na čelu kolone, Lucija Postumija Megela, legata i zapovednika Devete i Druge legije na Siciliji. Jahao je pravih leđa i uzdignute glave. Posmatraču sa strane učinilo bi se da mu je pogled prikovan za grad Terme, na manje od kilometar i po udaljenosti. Međutim, Septim je znao da on pomno traga za izviđačima iz konjičkog odreda koji je štitio krila konvoja. Obično bi se vratili nakon što bi pregledali svaki kilometar, redovno javljajući da je sledeća deonica bezbedna i da je teren s obe strane čist. A sada su dobrobrano kasnili.

Hamilkar Barka jahao je pripivši se uz konja, te se činilo da se životinja i jahač kreću kao jedno biće. Pri punoj brzini, vetar je hućao u Hamilkarovim ušima, a grube dlake konjske grive šibale su ga po obrazima. Nos mu je bio ispunjen toplim mirisom konjskog znoja i kože. Pogledao je preko ramena i hitro zatrepao, ne bi li pročistio oči koje su suzile od jakog vetra. Iza njega je jahalo petsto njegovih ljudi, Kartaginjana, ispunjenih istom žestinom kao i vođa. Ipak, nisu uspevali da sustignu Hamilkarovu kobilu, vitko grlo odgojeno usred pustinje kako bi postiglo brzinu i izdržljivost.

Beše to životinja gordog i vatrenog temperamenta, superiorna u odnosu na ostale.

Hamilkar ponovo pogleda napred, brzo procenivši nagib terena, a zatim blago prebaci težinu nalevo, dajući konju znak da krene gore, ka blagoj padini koja ih je skrivala od neprijatelja. Konjanici su ga sledili. Neočekivano, obuze ga nalet sramote. Umesto da ga odmah potisne, potpirivao je taj plam u srcu, gde je ležala i mržnja prema neprijatelju. U bici kod Mila predvodio je desno krilo; video je posrtanje i povlačenje nekada nepobedive kartaginske flote. Upravo je on izdao naređenje o povlačenju; beše to neizbežna, ali sramotna zapovest, koja je obešćastila i njega i njegove ljude. Gnev zbog toga delom je uminuo kada je razapeo Hanibala Giskona, svojeglavog i sumanutog zapovednika flote. Međutim, pri pomisli na Rimljane koji su se nalazili nadomak vidika taj mu se osećaj vratio. Mamuznuo je kobilu koja se mučila na uzbrdici.

„Kapetane, dajte znak floti da krene u napad.“

„Molim?“ uzvratu Atik zbunjeno, naglo se okrenuvši prema mladiću.

„U napad, kapetane!“ ponovi Varon poletno, dok mu je pogled nemirno lutao po luci.

„Ali, tribune“, otpoče Atik obazrivo, pokušavajući da pročita mladićeve namere. „Kartaginjani su brojčano nadmašeni. Ako pošaljemo izaslanike, vrlo je moguće da će se predati bez borbe.“

„Predati?“ uzvratu Varon, iskreno zaprepašten. „Zašto bismo želeli da se predaju? Gde je tu slava? Došli smo radi borbe i, tako mi bogova, borbu ćemo i povesti. Naredite napad!“

Atik klimnu. Mislio je da bi trebalo da mu ukaže na još jedan bitan detalj, pitajući se da li je tribun uopšte razmislio o tome. „A šta ćemo sa zaštitnicom, tribune?“ reče. „Predlažem pet galija iz Treće eskadre.“

„Kakva sad zaštitnica?“ odvrati Varon nestrpljivo. „Neprijatelj vam je onamo, kapetane“, reče, pokazujući ispred sebe.

Atik zausti, ali ga tribun prekide. „Izdajte naređenje za napad, kapetane. Smesta!“ povikao je, s ledenim pogledom u očima.

Atik je oklevao; instinkti i iskustvo nalagali su mu da se suprotstavi besmislenoj naredbi. Tribunove reči su ga zaprepastile, ali je najednom shvatio. Varon je pokušavao da stekne slavu u bici; bio je spreman da je sam izazove, ako bude neophodno. Još nekoliko trenutaka odmeravao je preostale opcije, ali ih, zapravo, nije ni bilo.

„Lucije, daj znak floti!“ naredio je.

Varon se ponovo nasmeši, vrativši se grupici senatora da im iznese svoju genijalnu strategiju.

„Ovo je potpuno sumanuto“, reče Lucije tiho, stojeći pokraj Atika. „Terme možemo zauzeti bez borbe. Nimalo mi se ne sviđa što ulazimo u neprijateljsku luku bez nekoga da nam čuva leđa.“

„Slažem se“, uzvratila Atik, gledajući prema kartaginskim galijama. Čitavih petnaest pokoljenja punska je mornarica gospodarila Sredozemljem, daleko iznad ostalih po mornarskom umeću i pomorskoj taktici. U bici kod Mila iznenadio ih je korvus, ali to beše jedina taktika koju su Rimljani mogli da primene. S obzirom na to da je Varon hteo da nametne borbu, legionari će morati da izvrše abordažu svom silinom, prebacujući borbu na neprijateljski teren. Biće to teška bitka, a što je još strašnije, znao je da će u besmislenom napadu uzalud žrtvovati ljudske živote. Odmakao se od kormila i krenuo napred, da osmotri legionare postrojene na *Akvilinoj* glavnoj palubi. Bude li danas prolivena, njihova krv ide na dušu Rima.

„Postroj se u redove! Rasporedi čarkaše!“

Marko prenese naredbu sa čela kolone do svoje manipule. Bila je to gotovo nagonaska reakcija, razvijena za više od petnaest godina na komandnom položaju. Vojnici se disciplinovano pokrenuše, nameštajući se u *tripleks acijes*, stroj od tri reda s lagano opremljenim odredima hastata u prvom, oprobanim i jače naoružanim principima u drugom i veteranima, triarijima u trećem. Lako oklopljeni

i, samim tim, samostaljniji veliti izdvojili su se na položaj čarkaša, čvrsto držeći koplja, dok su obilazili teren oko strojeva.

Septim se bez oklevanja prebacio u drugi red, mada više nije bio princip četvrte manipule Devete legije, kao u bici kod Agrigenta. Razmišljao je o legatovoj iznenadnoj naredbi da se razmeste u borbeni stroj. Terme su bile na manje od dvesta metara od njih; činilo se da se u gradu ništa ne dešava. Samo po sebi, to nije bilo neočekivano, s obzirom na to da su rimsku legiju mogli spaziti još sa kilometar i po udaljenosti, zbog čega bi stanovnici pobjegli u unutrašnji deo grada. Međutim, bilo je neobično što se konjanici nisu vratili iz izvidnice. Pošto je legija bila na neprijateljskoj teritoriji, i pored činjenice da je, po izveštajima, grad imao slabu odbranu, činilo se veoma smotrenim da se vojska razmesti za boj umesto da nastavi napred bez ikakvih mera predostrožnosti. Legat Megel je obazriv čovek, pomisli Septim.

U roku od pet minuta, četrdeset manipula Devete legije rasporedilo se u borbeni stroj. Svi se utišaše, strpljivo čekajući narednje da krenu napred. Septim trepnu kako bi sklonio grašku znoja s oka potisnuvši, nagon da rukom obriše lice. Legionarska disciplina još uvek mu je tekla venama. Pogledom je prešao sleva nadesno, prateći čarkaše koji su već stigli do ruba grada. Zatvoreni kapci na prozorima niskih okrečenih kuća ništa nisu otkrivali pristiglim vojnicima. Posmatrao je kako jedan velit prolazi pored privezanog psa; oštar lavež narušio je tišinu. Usledilo je bolno kevtanje, a zatim tajac. Tačno na sredini vidika bio je prilazni put krcat odredom velita, čiji je zapovednik izdavao naredbe. Pripremali su se da krenu napred, u unutrašnji deo grada.

Kad je pod stopalima osetio blago podrhtavanje tla, Septim spusti pogled, zanemariivši neizrečenu zapovest da svi gledaju pravo ispred sebe. Um mu je u trenu zapazio i obradio tu promenu, naglo ga podsetivši na sličan događaj iz prošlosti. Kao potvrda strašnog predosećaja, vazduh oko njega ispuni zvuk poput udaljene grmljavine. Nepogrešivo je znao o čemu se radi. Zaustio je, ali ga je desetak

ljudi iz zadnjih redova preduhitriilo. Nepovezani glasovi stopiše se u graju, ali je upozorenje svima bilo jasno.

„Neprijateljska konjica u pozadini!“

Nisko na nebu, sunce je zasjalo Hamilkaru u oči, kada je prevalio brdo. Zatreptao je kako bi oterao zaslepljenost, a onda sagledao krajolik. S leve strane, na kilometar i po od njega i na manje od dve stotine metara od grada, izgledalo je kao da je među rimskim legionarima zavladao nered. Ipak, njegovo izoštreno vojničko oko odmah je spazilo da se zapravo raspoređuju u borbeni stroj. Čak sa te udaljenosti, jasno se videlo koliko su usklađeni. Nije dugo posmatrao neprijatelja, usredsredivši se na drugu stranu, na brdo koje je s jedne strane doline oivičavalo prilaz Termama. Već su bili na pola puta niz padinu, kada je ugledao kako drugi jurišni odred stiže na vrh, odred od pet stotina konjanika koji će se u dolini spojiti s njegovim vojnicima.

Skrenuo je konja ka središtu doline, a njegovi ljudi oformiše borbeni stroj s obe strane, i dalje galopirajući prema neprijatelju. Uspravio se u sedlu i prebacio težinu, stežući konjski stomak nogama. Kobila, i sama oprobana u mnogim bitkama, odmah oseti promenu. Blago je pridigla glavu, dopuštajući mu da upravlja njome nogama, što mu je ruke oslobodilo uzdi. Isukao je mač iz kanija na leđima. Sečivo izlete u širokom luku, prateći vešt pokret ruke, što je vojnicima bio znak da se sprema za borbu.

Prikovao je pogled za rimski stroj na hiljadu metara ispred. Mesecima se pripremao za taj trenutak, još od dana kada je gledao Hanibala Giskona kako se muči i umire na raspeću, kažnjen za svoju osionu prirodu zbog koje je Kartagina poražena kod Mila. On je posle toga prikupio snage i sakrio ih od Rimljana, koji su nesmetano plovili oko severoistočne Sicilije. Budno je pratio svaki njihov pokret, predvidevši neizbežni napad na Terme. Obuzdavajući gnev, uspeo da postavi klopku. Oči su mu se zacaklile dok je u sebi

izgovarao molitvu Anat, kartaginskoj boginji ratovanja. Nadao se da mu je dovela neprijatelja, potpuno nesvesnog zamke. Poželeo je da se, uz boginju na njegovoj strani, i rimska flota isto tako kreće pod velom neznanja i nadobudnosti. Kad su mu se oči razbistrile, pogled mu ispuniše neprijateljski redovi, još uvek udaljeni osamsto metara. U sebi je začuo pritajeni ratni poklič; prkosno je povikao prema Rimljanima, a klicanje se istog trenu prenelo kroz odred od hiljadu ljudi, koji su ga bespogovorno pratili.

„Jurišnom brzinom!“ naredi Atik.

Čim su čuli naredbu, pucanje bičeva se pojačalo, nagoneći dve stotine *Akvilinih* robova da povećaju brzinu trireme do jedanaest čvorova, uz sve brže dobivanje bubnjeva. Ubrzani ritam uzburkao je krv u kapetanovim venama, dok je iščekivao početak bitke. Kartaginjani su bili na manje od trista metara od njih, sa devet trirema i jednom kvinkveremom, poređanim jedna do druge, vertikalno od pristaništa, trupova okrenutih pravo prema rimskim napadačima.

„Kapetane“, ogłosi se Lucije, stojeći rame uz rame s Atikom.

„Vidim i sam“, odgovori ovaj, ubrzano razmišljajući. Na neprijateljskim palubama vrvelo je kao u košnici, ali je primetio da se nisu spremali za pokret. Štaviše, nisu davali nikakvog znaka da će krenuti napred.

Snaga Kartaginjana krila se u direktnom zabijanju u neprijateljske brodove. Za to im je bilo potrebno što više otvorenog mora, a rimska prethodnica ubrzano je smanjivala taj prostor, jureći prema njima. Za manje od minuta, biće prekasno za delovanje i Puni će biti lake žrtve.

Ili savršen mamac, najednom uvide Atik. Naglo se okrenuo, bacivši pogled preko krme, prema rtovima koji su opkoljavali luku, ali i čitavu flotu rimskih galija. „Nek nam je sam Posejdon u pomoći!“ prošaputao je.

„Osmatraču na jarbolu!“ povika. „Proveri more iza ulaza u luku!“

Korin se okrenuo od bojnih redova ispred njih, bacivši pogled ka niskim rtovima. Pedeset metara ispod, Atik je jasno zapazio uzbuđenje na osmatračevom licu; jeza mu ispuni stomak.

„Neprijateljsko brodovlje prilazi s istoka!“ zagrme osmatrač, pokazujući prema ulazu u luku i mnoštvu kartaginskih galija, koje su bojnomo brzinoom nagrnule unutra.

Dok je Korin izvikivao uzbunu, kapetan je uveliko trčao ka glavnoj palubi, tražeći Lucija u mnoštvu koje je okružilo glavni jarbol. Ugledao je kako se probija kroz legionare, stamen poput bika, traajući za zapovednikom.

„Lucije! Popni se. Treba mi tačan broj brodova i oblik postrojenja!“ naredi Atik, znajući da neiskusni Korin nije dorastao tako važnom zadatku.

Lucije klimnu, bacivši se prema zategnutim konopcima. Ščepao je uže žuljevitim rukama, spretno se verući prema vrhu glavnog jarbola.

„Druze!“

Privremeni centurion odmah se našao pokraj kapetana.

„Okupi ljude na prednjoj palubi iza korvusa. Čim zauzmeš neprijateljsku palubu, hoću da je zapališ i povučeš se. Da niste išli u potpalublje!“

Druz je salutirao, lupivši se pesnicama po grudnom oklopu. Okrenuo se i izdao naredbe; vojnici napustiše redove kako bi se rasporedili na prednjoj palubi. Atik se zadržao još nekoliko trenutaka, da isprati njegove poteze. Druz je bio opcije iz Četvrte legije kojeg su poslali u pomorce kao Septimovog zamenik. Pošto je centurion bio odsutan, Druz je preuzeo punu komandu nad pomorcima. Nikada do sada nije se našao u tom položaju, posebno ne usred pomorske bitke. Bio je to tih čovek, koji nije delio mišljenja sa drugima, ali je Atik znao da je strog, da zna kako se zavodi disciplina i detaljno ispunjava svaku naredbu, ne sumnjajući ni u zapovest, ni u zapovednika. Ipak, nedostajalo mu je iskustva. Kapetan shvati da će u nastupajućem boju morati da upravlja i galijom i pomorcima.

„Trideset neprijateljskih brodova!“ zagrme Lucije s vrha jarbola, a Atik podiže pogled. „Tri kvinkvereme na čelu strelastog stroja!“

„Kapetane!“ viknu Varon, poremetivši Atikovu koncentraciju. „Šta se dešava?“

„Klopka, tribune“, odbrusi Atik ne gledajući ga, odmeravajući kartaginsku galiju ispred *Akvile*, na manje od stotinu metara. „Klopka u koju smo upravo upali.“

„Klopka?“ ponovi Varon s jedva primetnom napetošću u glasu. Njegov samouvereni nastup najednom je doveden u pitanje.

„Spremite korvus!“ dreknu Atik, posmatrajući Gaja krajičkom oka, dok je kormilar usmeravao *Akvilin* pramac.

„Šta to radite?“ zapita Varon, zaboravivši svoju prethodnu naredbu. „Moramo se povući.“

„Ne!“ reče Atik besno, ali istoga trenu primiri glas, kako bi tribun razumeo ono što je imao da mu kaže. „Moramo u napad, tribune. Preblizu smo, već smo se zaglibili. Moramo prvo da zbrisemo opasnost ispred sebe, pre nego što se okrenemo. U suprotnom, bićemo primorani da se borimo na dva fronta.“

Varon skrenu pogled, obuzet nesigurnošću. Atik se ponovo usredsredio na napad.

Sa dvadeset metara udaljenosti, Druz je naredio hastatima da bace koplja, kao završni deo uvoda u napad kojim će sprečiti okupljanje na prednjoj palubi kartaginske lađe. Galijska od sedamdeset tona zatrese se kad je uletela u nepopustljivi trup kartaginskog broda. Spustili su korvus od jedanaest metara, koji se zakucao za neprijateljsku palubu, zarivši metarske šiljke u sasušene borove daske. Dve galijske se spojiše u smrtonosni zagrljaj. Tek tada legionari zurlaše, pokličima ispunjavajući srca gnevom i hrabrošću. Nekoliko sekundi kasnije, Druz povede svih šezdesetoro vojnika na drugu stranu, uspostavivši borbenu liniju na čelu kartaginske galijske. Spajajući skutumske štitove od stotinu dvadeset centimetara, legionari sastaviše neprobojnu barijeru. Polagano, ali nepopustljivo krenuše napred, gurajući mačeve kroz procepe između štitova. Sa svakim

novim pokretom pogađali su mete u neprijateljskom mesu. Jedan po jedan, Kartaginjani počеше da padaju pred rimskim gvožđem. Borbena larma odjekivala duž *Akvile*, sve do krme, ispunjena urlicama gneva, bola i zveketom oružja. Beše to zvuk kakvom nije bilo sličnog na svetu. Atik je bio obuzet prizorom ljutog boja kakav je viđao polovinu svoga života, prvo kao lovac na gusare, a sada kao kapetan galije u ratu protiv Puna.

Septim potrča stegnutih zuba, gotovo posrćući, budući da se više oslanjao na desnu nogu. Svuda oko njega začuše se naredbe zapovednika, u pokušaju da nadjačaju glasove pet hiljada vojnika. Jurili su ka predgrađu Termi, strogo obuzdavajući paniku koja se pojavila u svakom rimskom pešadincu, pri pomisli da bi ih neprijateljska konjica mogla zateći na otvorenom.

Septimov vidik ispunilo je mnoštvo ljudi, ali je uspevao da oseti i napredovanje Kartaginjana iza njih. Gromki topot odjekivao je poljem; po zvuku je proračunavao udaljenost. Bili su na manje od dve stotine metara. Neće stići da se sklone na vreme. Začuo je očajničku naredbu legata, izdatu u nadi da će obuzdati nalet Kartaginjana.

„Hastati! Razvrstajte se!“

Septim potrča kroz postrojene redove mladih vojnika, spremnih da izbace pile preko glava legionara, koji su se upravo povlačili. Odluka da ih postroje beše rizična, očajnički pokušaj da se ostatku legije obezbedi dovoljno vremena da pronađe zaklon. Odredi su se zbili jedni uz druge između kuća, kao i na glavnom putu prema gradu. Septim se progurao kroz gomilu, našavši se na tihom mestu pokraj belog zida. Isukao je mač i krenuo da izdaje naređenja vojnicima naguranim s leve i desne strane. Korio je ljude koji su gurali one iz prvih redova, u pokušaju da spreči talas panike među vojnicima, koji su izbezumljeno težili da se dokopaju sigurnosti unutar gradskih zidina. Bacio je pogled prema neprijatelju, čiji su primitivni ratni pokličići gotovo zaglušili naredbe centuriona hastatima. Mladi vojnici stajali su raširenih nogu,

spremni da bace oružje na neprijatelja koji se obrušavao. Beše to slavan prizor. Septim oseti kako ga ispunjava ponos zbog neustrašivosti tih mladića, od kojih se mnogi nikada ranije nisu susreli s konjičkim napadom. Izvežbanim okom procenio je rastojanje između dve sukobljene sile, brojeći metre. Kad im se primaknu na trideset metara, baciće koplja, a zatim potrčati u zaklon. Da li će ga se dokopati ili ne, zavisi isključivo od neprijateljeve hrabrosti.

Mahinalno je promrmljao naređenje, delić sekunde pre nego što će, posle naredbe *Bacaj!*, Rimljani iskaliti pakleni gnev nad neprijateljem.

Hiljadu dve stotine kopalja polete kao jedno, zbog male udaljenosti gotovo ravnom putanjom. Zadržala su se u vazduhu manje od sekunde, a zatim pala na neprijateljske redove. Gvozdeni vršci na drškama od sto osamdeset centimetara bespoštedno se zariše u otkrivena tela, prepuštajući Fortuni da razdvoji srećne od ukletih. Žestoki nalet na tren je zaustavljen, izgubivši na snazi kada konji i ljudi popadaše pod težinom rimskog gvožđa. Septim prikova pogled na prednje redove neprijatelja, a vreme kao da se usporilo. Mogao je da vidi lice svakog vojnika, što mu je dalo mogućnost da zapazi kritični trenutak, kada će njihova hrabrost ili prkosno buknuti ili se raspršiti. Trenutak je došao i prošao, a telo mu se pokrenulo se pre nego što je uspeo da proceni ishod. Nagon za preživljavanjem bio je mnogi brži od svesnog uma.

Već je prošao kroz prazan prostor između kuća, kada je izdata naredba da se hastati povuku. Tek se tada u mislima vratio na prizor od maločas. Kartaginjani ni u jednom trenu nisu odustali. Prešli su preko palih saboraca i ranjenika bez obaziranja. Vazduh najednom ispuni zastrašujući zvuk neprijateljske konjice koja je udarila na nezaštićene redove hastata, dok su ovi pokušavali da pretrče poslednjih nekoliko metara do zaklona. Mnogi neće stići.

* * *

Kada ga je rimska krv poprskala po licu, Hamilkar pobjednički zaurla. Legionar pod njegovim sečivom savio se unazad, raširenih ruku. Rasparenih grudi, zauzeo je gord položaj, u kome ga je zaledila feničanska oštrica. Hamilkar nastavi da vitla sečivom iznad glave, jureći na svom atu poput munje. U silini združenog naleta, divljačkom žestinom obrušio je mač po kacigi još jednog vojnika koji je pokušavao da umakne. Vešto iskovana oštrica glatko preseče tananu metalnu kacigu, oborivši čoveka na licu mesta.

Svuda oko njega, redovi Kartaginjana uspeali su da opkole odbege Rimljane, te krenuše da ih kolju. Nezaštićeni hastati već su potrčali ka zaklonu; mnogi su odbacili oružje, u zaludnom pokušaju da ubrzaju povlačenje, ali su i oni iz prvih redova morali da prevale preveliko rastojanje. Za nekoliko dragocenih sekundi koje su podarili svojoj sabraći platili su životom. Hamilkar je divljački zauzdao paripa, nekoliko metara od kuće sa spoljne strane gradskih zidina. Kartaginjani su klali legionare, saterane u omču. Prešavši podlakticom preko usta, okusio je neprijateljevu krv. Dok je brisao lice, izoštrana čula hvatala su svaku sekundu prve borbe prsa u prsa.

Kada su poslednji Rimljani pali ili pobegli, među Kartaginjanima se začu veselo klicanje. Vojnici krenuše da jašu ukrug, pobjedonosno uzdigavši mačeve nad glavom. Hamilkar je osmotrio poprište bitke. Pedesetak metara iza, ugledao je svoje pale ratnike, poređane u liniji kako su ih pokosila rimska koplja. Njihov gubitak četvorostruko je naplaćen mrtvim Rimljanima, koji ležali razbacani, izgaženi konjskim kopitima. Bez mnogo muke, sredili su rimsku konjicu iz zasede. Uzbunjeni povici presekoše radosna klicanja. Hamilkar se okrenu, ugledavši kako snop rimskog koplja izleće iz zaštićenog dela grada. Nasumično bačeni džiliti padaoše između vojnika.

„Povlačenje!“ dreknuo je, a ljudi istog trena poslušali, jurnući van dometa skrivenih neprijatelja.

„Zapovedniče!“ viknuo je, okrenuvši konja na pedesetak metara od grada. Viši konjički oficir odmah se našao pokraj njega.

„Postrojte ih ponovo“, naredio mu je. „Neka vaši ljude sateraju svakog Rimljanina koga ugledaju, ali ne pokušavajte da prodrete u grad.“

Oficir odgalopira niz redove, usput izvikujući naredbe. Vojnici se vratiše u borbenu liniju, kojom su zarobili Rimljane u Termama. Hamilkar je nekoliko minuta posmatrao oficira i široko postrojene vojnike, čija su lica još uvek bila razularena od mahnitog napada. Biće im potrebna čvrsta ruka kako bi ih obuzdali, a po njihovim konjima, koji su prednjim nogama nestrpljivo topotali po zemlji, jasno se videlo da su jahači u sebi sabijali prigušenu jarost. Puste li ih s lanca, pojurili bi ka središtu grada, zaslepljeni krvožednošću i ne uočavajući rizik od napada pešadije u skućenim ulicama, gde njihova brzina i okretnost ne bi ništa značili. Videvši kako se disciplina sama uspostavlja, Hamilkar pogleda ka gradiću. Između građevina i na prilaznom putu video je gomilu crvene tkanine i izglačanog čelika: behu to Rimljani koji su mu protrčavali kroz vidik, dok su njihovi zapovednici s mukom pokušavali da povrate kontrolu nad rasturenim redovima. Nasmehio se, ali su mu oči ostale ledene. Bar četiri stotine Rimljana ležalo je mrtvo pred njim, ali je i dalje osećao da mu je ponos ranjen. Srce ga je nagonilo na još težu osvetu. Podbo je konja, odjurivši prema južnom kraju grada, odakle će najbrže stići do obale unutrašnjeg dela luke. Dok je jahao, osvrnuo se preko ramena, prema konjici koja je izvršila pokolj. Bitka je izvojevana i dobijena. Sada će pokrenuti naredni talas, napad kojim će zbrisati Rimljane i povratiti sopstvenu čast.

„Tako mi bogova...“ prošaputa Atik kada je horda kartaginskih vojnika pokuljala kroz otvore galije, pribijene uz *Akvilu*. Bilo ih je na desetine, mnogo više od uobičajene posade. Čitava gomila jurnula je prema tananoj borbenoj liniji Druzovih ljudi. Pohrlili su napred kao jedno biće; legionari, koji behu naterani da se brane pred tri puta većim odredom, gotovo uopšte nisu uspeli da naruše žestinu naleta.

Radosni poklič začu se s kartaginske galije na *Akvilinom* levom boku. Atik se naglo okrenu, ugledavši kako rimska borbena linija, s *Minervom*